Medňanský Alojz (1784-1844)

Vlastivedný bádateľ, verejný činiteľ, barón.

Študoval v Trenčíne, na Tereziáne vo Viedni, v rokoch 1801-1804 právo v Bratislave. Roku 1806 cisársky komorník, roku 1837 hlavný župan Nitrianskej stolice, roku 1842 strážca kráľovského pokladu a predseda Uhorskej komory. Majetky mal vo veselom pri Piešťanoch. V mnohých článkoch upozornil na nevýhody poddanskej práce. Rovnako ako Ján Čaplovič poukázal na vplyv geografického prostredia na charakter ľudí. Od roku 1812 publikoval v časopisoch historické povesti legendy, zväčša o slovenských hradoch a zámkoch, a slovenské ľudové rozprávky. Súhrnne vyšli ako *Erzählungen, Sagen und Legenden aus Ungarns Vorzeit* (Rozprávky, povesti a legendy z uhorskej minulosti) 1829. Štúrovci ich prijali kladne. Na prvom zasadaní *Tatrína* sa navrhovalo vydať výber v slovenskom preklade. Medňanský zbieral aj ľudové piesne. Notovanú zbierku venoval slavistovi A. Kucharskému. Pod jeho vplyvom vznikla roku 1823 rukopisná zbierka Karola Modrániyho 92 zvykov a povestí spod Rokoša (Uhorské panstvo). Roku 1826 vydal dielo *Malerische Reise auf dem Waagflusse in Ungarn* (Malebná cesta po Váhu v Uhorsku) s povesťami a legendami o hradoch na Považí, opisom pltníctva, remesiel a obchodu, v rokoch 1817-1819 v časopise *Hesperus* monografiu *Topographhisch-statistische Skizze der Neutraer Gaspennschaft* (Topograficko-štatistický opis Nitrianskej župy). Štruktúru vypracoval H. CH. André podľa koncepcie Andreja Školku. Údaje o ľude sú vyčlenené do kapitol o obyvateľoch (poľnohospodárstvo s dôrazom na pestovanie priemyselných plodín, chov hospodárskych zvierat, ovčiarstvo a s tým súvisiace remeslá: garbiarstvo, súkenníctvo, výroba klobúkov a podobne), o mravoch a zvykoch, kde je aj opis odevu, bývania, stravy, hygieny a ľudového liečenia. Upozorňuje tiež na etnické rozdiely v ľudovej kultúre. Táto práca bola spolu s Čaplovičovými Slovákmi v Uhorsku ocenená ako najlepšia monografia, ktorá vyšla v časopise *Hesperus.* Tvorí organickú súčasť vývoja záujmu o ľud v rámci vlastivedného bádania na začiatku 19. storočia (Ladislav Bartholomeodes, Juraj Ďurikovič).

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania